

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата педагогічних наук, доцента,
Шпетної Світлани Анатоліївни,
на дисертацію Харковського Євгена Миколайовича на тему
*«Формування професійної компетентності майбутніх учителів
іноземної мови засобами неформальної освіти»*,
поданої на здобуття ступеня доктора філософії
з галузі знань 01 Освіта / Педагогіка
за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)

Аналіз дисертаційної роботи Харковського Євгена Миколайовича на тему «Формування професійної компетентності майбутніх учителів іноземної мови засобами неформальної освіти» дозволяє здійснити всебічну оцінку її актуальності, ступеня обґрунтованості наукових положень і висновків, достовірності результатів дослідження, їхньої наукової новизни, теоретичної та практичної значущості, а також надати загальну характеристику дослідження.

Актуальність теми дисертаційної роботи, що представлена на рецензування не викликає сумнівів і зумовлена комплексом суспільно-політичних та освітніх трансформацій, що відбуваються в умовах глобалізації світу. Володіння іноземними мовами громадянами нашої держави набуває особливого значення для її збереження, встановлення контактів із зарубіжними партнерами тощо. Однак, опанувати іноземну мову повною мірою в короткий термін майже не можливо, тому вивчати її треба з раннього дитинства, а для цього потрібно мати фахівців зі сформованою на високому рівні професійною компетентністю, здатністю до професійної саморефлексії й навчання протягом життя. При цьому забезпечити таку підготовку майбутніх учителів лише засобами формальної освіти неможливо, тому доцільним є впровадження в професійну підготовку й засобів неформальної освіти.

Саме аспекту використання засобів неформальної освіти в процесі формування професійної компетентності майбутніх учителів іноземної мови й присвячене дисертаційне дослідження, яке є своєчасним, соціально затребуваним і відповідає сучасним тенденціям розвитку педагогічної науки та практики професійної підготовки фахівців у галузі освіти.

Структура дисертації. Зазначимо, що у вступі автором обґрунтовано актуальність теми, визначено об'єкт, предмет, мету та завдання дослідження. Сформульована гіпотеза відображає логіку наукового пошуку й узгоджується із завданнями роботи.

Заслуговує позитивної оцінки структурованість методологічного апарату: визначено теоретико-методологічні засади, комплекс методів дослідження (теоретичних, емпіричних, статистичних), що забезпечує наукову обґрунтованість отриманих результатів. Застосування критерію Пірсона χ^2 свідчить про належний рівень статистичної обробки експериментальних даних.

Наукова новизна сформульована чітко: вперше науково обґрунтовано педагогічні умови формування професійної підготовки майбутніх учителів іноземної мови засобами неформальної освіти; удосконалено форми й методи формування професійної компетентності майбутніх учителів іноземної мови засобами неформальної освіти; навчально-методичне забезпечення використання засобів неформальної освіти в освітньому процесі закладів вищої освіти; діагностичний інструментарій дослідження рівнів сформованості професійної компетентності майбутніх учителів іноземної мови засобами неформальної освіти; подальшого розвитку набули наукові уявлення про сутність та структуру професійної компетентності майбутніх учителів іноземної мови; шляхи формування професійної компетентності майбутніх учителів іноземної мови засобами неформальної освіти; методологічні і теоретичні засади формування професійної компетентності майбутніх

учителів іноземної мови засобами неформальної освіти; взаємозв'язок та взаємозумовленість використання засобів неформальної освіти в освітньому процесі ЗВО й успішної професійної компетентності.

Практичне значення роботи конкретизоване через опис впроваджених форм і методів неформальної освіти (тренінгів, мовних клубів, майстер-класів та ін.) в аудиторній і позааудиторній діяльності.

У **першому розділі** – «Теоретичні основи формування професійної компетентності майбутніх учителів іноземної мови засобами неформальної освіти» – здійснено аналіз феноменів професійної компетентності майбутніх учителів іноземної мови й неформальної освіти, зокрема її місце й роль у формуванні окресленої компетентності.

Позитивним є покроковий глибокий аналіз понять «компетентність», «професійна компетентність», «професійна компетентність учителя», «професійна компетентність учителя іноземної мови», що дозволяє уточнити поняття «професійна компетентність майбутнього вчителя іноземної мови».

У підрозділі 1.2. розкрито місце і роль неформальної освіти у формуванні професійної компетентності майбутніх учителів іноземної мови.

Узагальнення зарубіжних і вітчизняних підходів щодо визначення понять «компетентність», «професійна компетентність», а також ролі неформальної освіти засвідчує належний рівень теоретичної підготовки здобувача.

У підрозділі 1.3. доречно визначено сутнісні й структурні характеристики професійної компетентності майбутніх учителів іноземної мови, а в підрозділі 1.4. здійснено аналіз сучасного стану сформованості професійної компетентності майбутніх учителів іноземної мови. Це створило підґрунтя для розроблення педагогічних умов і проведення формувального експерименту.

Другий розділ – «Теоретичне обґрунтування та експериментальна перевірка педагогічних умов формування професійної компетентності майбутніх учителів іноземної мови засобами неформальної освіти» – логічно присвячено докладному обґрунтуванню педагогічних умов та експериментальній перевірці їх упровадження в процес професійної підготовки майбутніх учителів іноземної мови.

Автор вдало описує процес упровадження зазначених умов в освітній процес, в аудиторну й позааудиторну діяльність, зокрема використання онлайн-курсів, тренінгів, воркшопів, мовних клубів, цифрових технологій (Padlet, Worldwall), подкастів, конференцій. Важливо, що автор демонструє зв'язок між теоретичними положеннями та їх практичною реалізацією.

У підрозділі 2.3. подано результати формувального експерименту, здійснено кількісний та якісний аналіз отриманих даних. Статистичне підтвердження позитивної динаміки рівнів сформованості навичок командної роботи свідчить про ефективність розроблених педагогічних умов.

Висновки логічні, структуровані, чітко відображають узагальнений зміст дисертаційного дослідження.

Загалом робота є авторською, оригінальною, самостійною і завершеною. Наявні публікації за темою дослідження автора у фахових виданнях та інших виданнях апробаційного характеру.

Позитивно оцінюючи роботу, варто зупинитися на певних зауваженнях та дискусійних положеннях:

1. У тексті розглядаються поняття, що є дотичними дефініції «компетентність», зокрема «компетенція», «професійна компетентність», «компетентність учителя» «професійна компетентність учителя», а також «неформальна освіта». Однак, у дисертації експліцитно не розглянуто одне з ключових понять дослідження – «формування професійної

компетентності майбутніх учителів іноземної мови», хоча його зміст імпліцитно простежується в тексті дисертації. На нашу думку, робота би тільки виграла, якщо б це поняття було розкрито.

2. Під час виокремлення критеріїв та показників сформованості професійної компетентності майбутніх учителів іноземної мови варто було ще більше посилити кожен з позицій існуючими розвідками з означеної проблеми, проаналізувавши роботи учених, дотичних до заявленої проблематики.

3. Під час опису констатувального та контрольного етапів експерименту автор подає значну кількість таблиць, діаграм, натомість, робота набула б більшої системності та наукової переконливості, якщо б автор більш детально зупинився на якісному аналізі результатів експериментального дослідження.

4. Дисертаційна робота містить окремі недоліки технічного та редакційного характеру, які не мають принципового значення для оцінки її наукових результатів.

Однак висловлені зауваження та побажання не є принциповими і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації, натомість мають рекомендаційний характер. Дисертація **Харковського Євгена Миколайовича «Формування професійної компетентності майбутніх учителів іноземної мови засобами неформальної освіти»** є завершеною, цілісною науковою кваліфікаційною роботою, яка має наукову новизну, теоретико-практичне значення, відповідає чинним вимогам наказу МОН України від 12.01.2017 р. №40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (зі змінами, внесеними згідно наказу МОН України від 31.05.2019 №759) і Постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. №44 «Про затвердження порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої

вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (із змінами, внесеними згідно Постанови Кабінету Міністрів України №341 від 21.03.2022 р.), а її автор, **Харковський Євген Миколайович**, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії у галузі знань 01 «Освіта / Педагогіка» за спеціальністю 015 «Професійна освіта (за спеціалізаціями)».

Рецензент:

кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри літературознавства і східної філології
ДЗ «Луганський національний
університет імені Тараса Шевченка»

Світлана ШПЕТНА

Підпис	<i>Шпетної Світлани</i>
Засвідчую	
Начальник відділу кадрів	<i>Григор'єва Нікітченко</i>
ДЗ "Луганський національний університет імені Тараса Шевченка"	

